

**Van:** GGA overleg landelijk <[gga.overleg.landelijk@gmail.com](mailto:gga.overleg.landelijk@gmail.com)>

**Verzonden:** vrijdag 15 april 2022 08:18

**Aan:** secretariaatmirjamsterk <[secretariaatmirjamsterk@provincie-utrecht.nl](mailto:secretariaatmirjamsterk@provincie-utrecht.nl)>; Statengriffie <[statengriffie@provincie-utrecht.nl](mailto:statengriffie@provincie-utrecht.nl)>

**Onderwerp:** Re: Brandbrief landelijke agrarische GGA leden

Geachte heer, mevrouw,

In aanvulling op de eerdere mail inzake de brandbrief van de GGA's volgen hier in bijlage nog vier provinciale brieven.

Met vriendelijke groet,

Henk Wortelboer

Aan Provinciale en Gedeputeerde Staten van Overijssel  
Postbus 1461  
8001 BL Zwolle

Datum: 7 april 2022

Referentie: 2022.014.HZ.gl

Betreft: **Pauze in gebiedsgerichte aanpak stikstof Overijssel**

Geachte Statenleden,

Gisteravond zijn afdelingsbestuurders van LTO Noord in Overijssel en leden van het regiobestuur Oost bijeengewees. Wij hebben daar de hoofdlijnenbrief van minister Van der Wal aan de Tweede Kamer besproken en ons afgevraagd wat dit betekent voor de agrarische sector en voor de gebiedsgerichte aanpak stikstof in Overijssel.

Onze conclusie is dat wij op dit moment perspectief missen voor de toekomst van onze mooie sector. Er is simpelweg onvoldoende zicht op resultaat: er is nog steeds geen concrete oplossing voor de PAS-melders, interimers en andere knelgevallen. Het economisch perspectief van boeren is nog niet voldoende geborgd in de gebiedsprocessen, en er moet worden afgestapt van de kritische depositiewaarde als het ultieme criterium.

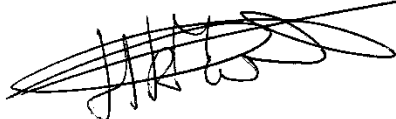
Dit betekent op dit moment dat wij geen andere keuze hebben dan de overleggen rondom de gebiedsgerichte aanpak te pauzeren. Wij verwachten van de minister en de provincie dat zij ons perspectief geven. Daarnaast willen we tijd om te werken aan een Overijssels landbouwmanifest waarin we de gevolgen van deze plannen voor onze mooie provincie uitwerken. Dit manifest zullen we aanbieden aan de provincie.

Wij doen dringend een appèl op u om ons te helpen uit deze impasse te komen. We verwachten perspectief voor onze sector en duidelijkheid over de effecten van de Kamerbrief van de minister voor Overijssel.

Uiteraard zijn wij meer dan bereid om ons appèl toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Mede namens de afdelingsvoorzitters van Overijssel,



Harold Zoet,  
voorzitter LTO Noord regio Oost

Provincie Overijssel

Aan: GGA Overijssel

T.a.v. de heer ten Bolscher, overige leden Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van de provincie Overijssel

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Datum: 13 april 2022

**Betreft:** Opschorten van onze medewerking aan gebiedsprocessen in de provincie Overijssel.

Geachte heer ten Bolscher, overige leden Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van de provincie Overijssel,

De Hoofdlijnenbrief van minister Van der Wal en alle uitspraken daaromheen hebben onrust, onzekerheid, verbijstering en boosheid bij ons opgeroepen. Het steeds maar weer de veehouders als dé boosdoeners neerzetten en het alsmaar blijven zwaaien met het onteigeningsmes: dat is niet de manier om met ons om te gaan. Ook het zonder enige onderbouwing maar blijven stellen dat de natuur op code rood staat en planten- en diersoorten aan het uitsterven zijn ten gevolge van de stikstof afkomstig uit de veehouderij geeft een onjuiste werkwijze en conclusiestelling aan.

Bij de zes gebiedstafels zetten onze vertegenwoordigers zich in om er in de gebieds-overleggen het beste van te maken. Maar ook daar zien we vaak dat het nauwelijks bespreekbaar is om echt naar de feiten in de natuurgebieden te kijken en mét ons metingen te doen. Het modellen-denken, met de KDW en Aerius voorop, is maar niet uit te roeien. Conclusies moeten worden getrokken op basis van feiten. LTO-Overijssel heeft conclusies getrokken. Helaas zien ook wij geen heil in de gekozen politieke strategie.

**Daarom hebben wij met zijn allen besloten op deze manier niet verder te gaan. Wij schorten onze medewerking aan de gebiedsprocessen per direct op.**

**Wij komen weer aan tafel als we het uitsluitend gaan hebben over:**

- De échte staat van de natuur in de N2000-gebieden en als er mét ons daar onderzoek naar wordt gedaan, met waarnemingen en metingen in het veld. Kijk naar de feiten!
- De échte oorzaken van eventuele tekortkomingen in de natuurgebieden, feitelijk zonder vooringenomen de factor 'stikstof' op te voeren.
- De stand van zaken van de eerder geplande inrichtings- en beheermaatregelen (zie Gebiedsanalyses van december 2017 en Beheerplannen) in de N2000-gebieden: zijn ze (op de juiste wijze) uitgevoerd en wanneer?
- De feitelijke stikstof-depositie op de N2000-gebieden en onderzoek naar de herkomst/bronnen: ook hier moeten de feiten op tafel komen.

Dit is namelijk de basis van alles. Er kan geen maatregel en financiële uitgave worden verantwoord als we dit niet eerst met elkaar regelen. Wij willen als boeren daar niet alleen over meepraten: we willen mee aan het stuur zitten om de echte feiten op tafel te krijgen.

Dat betekent dat wij bereid zijn om weer aan de gebiedstafels te gaan deelnemen als bovenstaande punten weer onderwerp van gesprek zijn.

**Maar dat doen we uitsluitend onder enkele belangrijke VOORWAARDEN:**

- De minister heeft gezegd dat de PAS-melders, interimmers en niet-melders gelegaliseerd worden. De provincie houdt de minister daaraan en zorgt dat de legalisatie op korte termijn geregeld wordt.
- De provincie staakt medewerking aan onvrijwillige opkoop van bedrijven zolang nut en noodzaak niet onomstotelijk zijn bewezen met bovengenoemde feitenonderzoeken.
- De provincie gaat het onteigenings-middel niet inzetten en zal ook richting rijksoverheid alles doen om te voorkomen dat de rijksoverheid dat wél doet.
- Indien een veehouder in Overijssel vrijwillig wil stoppen, dienen de daarbij vrijkomende rechten en gronden uitsluitend beschikbaar te worden gesteld aan de blijvende veehouders. Dus geen agrarische rechten naar industrie, wegen, woningbouw, etc.
- De provincie neemt afscheid van de KDW als algemene norm.
- De Provincie werkt niet mee aan het verplicht opleggen van landschapsgronden. Landbouwgrond blijft zoveel mogelijk beschikbaar voor de landbouw (er komt geen tussenvariant, dus heeft bestemming agrarisch of natuur).
- Er komt een goed functionerend stikstofregistratiesysteem, dat stikstoftransacties registreert en labelt naar afkomst.
- Voldoende perspectief geboden wordt voor de toekomst van onze agrarische ondernemers en voor de volgende generatie.
- Gelijkwaardigheid aan de gebiedstafels, dus niet 2 boeren tegenover 20 ambtenaren en/of NGO-vertegenwoordigers.
- Afgegeven vergunningen worden niet ingenomen. Vergund is vergund en daar hoort ook de latente ruimte bij.
- Overheid neemt niet bewezen 'resultaten' van KRW, nitraatrichtlijn en allerlei andere niet-bewezen zaken niet mee in de nieuwe gebiedsplannen en (omgevings-)visies.

Ook vinden we het ontoelaatbaar, stigmatiserend en polariserend hoe minister Christianne van der Wal in diverse media heeft opgetreden. De aanwezige kennis en drang naar waarheidsvinding zijn ver te zoeken. Daarnaast zijn we totaal niet gediend van eventuele landelijke druk als het de minister niet snel genoeg gaat. Wij laten ons niet chanteren met het middel 'onteigening'. Rome is ook niet op één dag gebouwd en wij zijn van mening dat eerst geïnvesteerd dient te worden in een goed fundament (monitoring, legalisatie, e.d.).

Wij verzoeken u dringend - zowel de Gedeputeerde Staten als de Provinciale Staten - om op de kortst mogelijke termijn, u in te spannen opdat ook in de landelijke context de juiste keuzes worden gemaakt en in te stemmen met onze hierboven beschreven uitgangspunten en randvoorwaarden. Tevens verzoeken wij u tot openbare afkeuring van de uitlatingen van de minister inzake onteigening. Graag horen wij van de provincie op welke termijn wij een reactie op deze brief kunnen verwachten.

**Samenvattend: wij schorten onze medewerking aan de gebiedsprocessen per direct op.**

Met het provinciale landbouwoverleg blijven we uiteraard graag met jullie in gesprek om gezamenlijk de uitdagingen aan te gaan en de provincie Overijssel gestalte te geven. Maar dan moet dit wel op een manier die recht doet aan de agrarische sector met voldoende toekomstperspectief. Met meer dan gewone belangstelling zien we uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groeten,  
Namens de gezamenlijke belangenorganisaties in Overijssel,

Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)  
Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV)  
Nederlandse Vereniging Pluimveehouders (NVP)  
Farmers Defence Force (FDF)

Contactpersoon:  
Lammert van Dijk,  
Tel. [REDACTED]

Cc. Dhr. Staghouwer, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit  
Mevr. van der Wal, minister van Natuur en Stikstof  
Tweede Kamerleden  
Secretariaten gebiedsgerichte aanpak provincie Overijssel

Provincie Drenthe  
Westerbrink 1  
9405 BJ Assen

T.n.v. Het college van Gedeputeerde Staten en tevens de leden van Provinciale Staten.

Spier, 14-04-2022

*Betreft: Randvoorwaarden Drents Landbouw Collectief & Drents Particulier Grondbezit inzake stikstofdossier.*

Geachte Commissaris der Koning, gedeputeerden en statenleden,

Na de recente hoofdlijnenstikstofbrief van Minister Van der Wal en de daaruit volgende ontwikkelingen rondom het stikstofdossier voelt het Drents Landbouw Collectief (DLC), bestaande uit LTO Noord, Farmers Defence Force (FDF) en Drents Agrarische Jongeren Kontakt (DAJK), samen met Drents Particulier Grondbezit (DPG) zich genoodzaakt een duidelijk en krachtig signaal af te geven. Middels deze brief willen wij vooral benadrukken dat de nationale eenzijdige stikstofkoers, die nu in hoofdlijnen uitgestippeld wordt, op weinig tot geen draagvlak kan rekenen bij de agrarische sector. De huidige wetgeving en planvormig biedt namelijk geen ruimte voor oplossingen en juridische zekerheid.

Als Drents landbouwcollectief streven we samen met het DPG naar een gedegen stikstofaanpak dat voldoende perspectief biedt aan de landbouwsector. Dit willen we het liefst ook samen met de provincie bewerkstelligen. Laten we daarom langs deze weg samen de handen ineenslaan om richting Den Haag een zo groot mogelijke vuist te maken. Wij verzoeken vriendelijk doch dringend u als Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten zowel langs bestuurlijke als politieke weg, binnen het Kabinet, de Tweede Kamer en het IPO te bewerkstelligen dat:

- Op korte termijn de PAS-melders en andere 'knelgevallen' direct en als eerste worden gelegaliseerd.
- Er niet langer krampachtig vastgehouden wordt aan de Kritische Depositiewaardes (KDW), maar juist breder gekeken wordt naar de vraag hoe de natuur er voor staat en welke drukfactoren daarbij een rol spelen.
- Alle vormen van dwingend instrumentarium, zoals onteigening, voorkeursrecht en/of bestemming (bv. termen als landschapsgronden) uit de voorstellen gehaald worden.
- De innovaties en technische maatregelen op het gebied van stikstofreductie juridisch geborgd zijn.

Naast deze prangende actiepunten hebben wij ook een aantal harde randvoorwaarden die in relatie tot het handen en voeten geven aan gebiedsgericht beleid, nadrukkelijk binnen uw invloedssfeer liggen en waarvan wij van u verwachten dat dit ook uw uitgangspunten zijn.

- **Geen gedwongen opkoop**

In diverse eerdere dialogen met gedeputeerde Henk Jumelet werd aangegeven dat gedwongen opkoop ook voor de provincie Drenthe niet tot de beschikbare opties behoort. Hoewel we tevreden zijn met deze toezegging zien wij toch graag dat dergelijke uitspraken verankerd worden in het komende gebiedsgerichte beleid. Dit omdat de term onteigening steeds vaker benoemd en genoteerd worden in bepaalde voorstellen. In dat opzicht zijn vrijwillige opkoop of verplaatsing en innovatie voor het DLC en het DPG de enige bespreekbare opties om het proces voort te zetten.

- **Landbouwgrond moet landbouwgrond blijven**

De landbouwsector staat voor opgaven die door de maatschappij wordt aangereikt en opgedragen. Het omzetten van landbouwgrond naar een andere functie/bestemming staat op gespannen voet met de gevraagde opgaven, waarbij de landbouw geacht wordt om bijvoorbeeld natuurinclusiever en duurzamer te functioneren. Naast het feit dat de landbouwsector veel betekent voor de leefbaarheid op het platteland, kent het behoud van landbouwgrond en de structuur ook een belangrijke maatschappelijke waarde, want mensen worden in hun primaire behoefte voorzien van goed en betaalbaar voedsel. Mede gelet op de actualiteiten heeft het beperken van de landbouwproductie- en areaal een zeer nadelig effect op dit maatschappelijk belang.

- **Breng de natuurontwikkeling uitgebreider in kaart**

In navolging van de gebiedsverkenningen willen we, alvorens we daadwerkelijk starten met een gebiedsgericht proces, per stikstofgevoelig Natura2000-gebied een gebiedsanalyse. Hierbij betreft het een analyse die in beeld brengt hoe de natuur er voor staat en welke drukfactoren effect hebben op het welbevinden van die natuur. Tevens is het van belang, gelet ook op de situatie rondom Mantingerzand, dat er meer inzicht komt in hoe de natuur zich de afgelopen decennia ontwikkeld heeft. Aan de hand van deze analyses kunnen er monitoringsinstrumenten opgesteld worden die navolgend beleid kunnen toetsen.

- **Eenmaal vergund, blijft vergund**

Dit betreft de discussie rondom latente ruimte in bestaande Wnb-vergunningen die de laatste tijd opwaait. Wij zijn stellig van mening dat de verplichting om PAS-melders en andere 'knelgevallen' te legaliseren bij de overheden ligt. Dat betekent dat de benodigde stikstofruimte hiervoor niet weggehaald wordt bij de vergunde ontwikkelruimte van boerenbedrijven.

Wij verzoeken u dringend - zowel de Gedeputeerde Staten als de Provinciale Staten - om op de kortst mogelijke termijn, u in te spannen opdat ook in de landelijke context de juiste keuzes worden gemaakt en in te stemmen met onze hierboven beschreven uitgangspunten en randvoorwaarden en tevens openbare afkeuring van de uitlatingen van de minister inzake de onteigening.

Uiteraard blijven wij graag met jullie in gesprek om gezamenlijk de uitdagingen aan te gaan en de Drentse aanpak gestalte te geven, maar dan moet dit wel op een manier die nog enigszins recht doet aan de landbouw.

Met vriendelijke groet,

Namens het Drents Landbouw Collectief;

Arend Steenbergen, LTO Noord  
Laurens van der Gun, FDF Drenthe  
Edwin Boer, DAJK  
Janneke Snijder, DPG

College van Gedeputeerde Staten van Groningen  
T.a.v. de heer H.J. Hamster  
Postbus 610  
9700 AP Groningen  
Via mail: [h.j.hamster@provinciegroningen.nl](mailto:h.j.hamster@provinciegroningen.nl)

Datum: 14 april 2022 Referentie: 00922/gr/rv-nv

Betreft: **Frustratie aanpak stikstof**

Geachte heer Hamster,

Hierbij willen de gezamenlijke landbouwpartijen in Groningen, ook vertegenwoordigd in de gebiedscommissie Liefstingsbroek, u meenemen in de zaken waar wij nu, in relatie tot het stikstofbeleid, tegen aan lopen en u vragen om met ons te zoeken naar oplossingen.

Kijkend naar de actuele situatie in Groningen, dan is er naar ons gevoel sprake van een constructieve dialoog rond het gebiedsproces Liefstingsbroek. Zeker ook omdat is afgesproken dat we gaan meten, heerst ook het gevoel bij de landbouw dat we verstandig bezig zijn en eerst de dingen doen die nodig zijn om te komen tot een goede analyse van de situatie ter plaatse. Wij zijn ervan overtuigd dat alleen met het blootleggen van een eventueel probleem met de staat van instandhouding van aanwezige habitattypen, een basis gelegd kan worden voor nog te maken keuzes in de sfeer van maatregelen.

Ook zien wij dat er, zeker vanuit het perspectief van de Groninger landbouw, meerwaarde zit in samenwerking binnen het stikstofdossier met de noordelijke collega-provincies. Het samen optrekken, zoals nu al gebeurt op het vlak van het stimuleren van innovaties, is daarbij wat ons betreft een goed voorbeeld.

Tegelijkertijd zien wij dat zeker in het landelijke krachtenveld rond de ministers Van der Wal en Staghouwer, taal wordt gebezigd die naar onze overtuiging de voortgang van een gebiedsproces in onze regio enorm gaat frustreren. Wij willen hierbij verwijzen naar de Haagse dreiging om processen over te nemen als de regio niet genoeg voortgang boekt en de inzet van dwingende instrumenten zoals voorkeursrecht en onteigening. Ook zijn wij van mening dat het blijven hanteren van de Kritische Depositie Waarde (KDW) als graadmeter, een onwerkbaar proces op gaat leveren.

Zoals ook bij u bekend, vindt de agrarische sector dat de overheid per ommegaande vergunningen moet verlenen aan alle bedrijven die te goeder trouw hebben gehandeld en tot op heden verstoken zijn (PAS-melders + anderen) van een valide stikstoftoestemming. Dat is niet alleen in het belang van de betrokken ondernemers, maar ook voor de gebiedsprocessen waarin ook deze ondernemers zouden moeten meebewegen in de richting van maatschappelijke doelen.

Wij zouden nog meer dingen kunnen noemen die vanuit het perspectief van de landbouw voordelig zijn bij een succesvol gebiedsproces dan wel het provincie brede beleid over stikstof. Gelet op de actualiteit willen wij u echter vragen om als vertegenwoordiger van Groningen (al dan niet samen met uw College en ook de fracties in Provinciale Staten), in bestuurlijk en politiek "Den Haag" een lans te breken voor ruimte voor een gedragen oplossing van de stikstofsituatie in Groningen. De elementen die wij hiervoor genoemd hebben spelen daarbij wat ons betreft een cruciale rol.

Met vriendelijke groet,  
namens de gezamenlijke landbouwpartijen in Groningen,

  
Wietse Duursma